

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MUSIQIY VA O'YIN FAOLIYATI ORQALI IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH

Tashmuradova Xalima Alaberdievna

Termiz davlat universitetining Pedagogika instituti, maktabgacha ta'lim yo'nalishi magistranti

Musiqqa san'ati insonning yoshligidan unga bevosita va kuchli ta'sir o'tkazib, uning umumiy madaniy rivojida katta o'rin tutadi. Demokratik jamiyat madaniy hayotida yanada kengroq o'rin tutayotgan musiqa kishiga butun hayot davomida uning doimiy hamrohi hisoblanadi. Musiqa yagona san'at bo'lib, inson yuragiga juda chuqur kirib borib, ana shu qalb tug'yonini yorqin ifodalash qudratiga ega.

Demak, ajdodlarimizga munosib avlodni tarbiyalashda musiqaning ham munosib o'rni borligi ayni haqiqat, bolani estetik tarbiyalashdek sharaflil ishini to'g'ri yo'lga qo'yish bizga, ya'ni, bo'lajak kadrlar zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi.

Musiqqa-estetik tarbiya, demokratik jamiyat kishisini garmonik tarbiyalash yo'lida olib borilayotgan ulkan ishning tarkibiy qismiga aylanamiz kerak. Bolalar bilan musiqali ish olib borish ayniqsa katta ahamiyat kasb yetadi. Musiqa bola qalbida kuchli yemotsional tuyg'u uyg'otadi.

Musiqqa san'ati va ta'lim-tarbiyasi kishidagi insoniy fazilatlarini rivojlantirib, ruhiy poklanish va yuksalishga da'vat yetadigan, insonning ichki olamini boyitadigan, iymon-e'tiqodini, irodasini mustahkamlaydigan, ijodini uyg'otadigan qudratli botiniy kuch-ma'naviyatning yuksalishini ta'minlaydi. Musiqa yordamida uning badiiy idroki o'sib, hissiyotini yanada boyitib boradi. Bolalarda musiqaviy idrokni o'stirmay, ularning musiqaga mehr-muhabbatini yetarli darajada qiziqitirmay turib, har tomonlama jismoniy boy, ma'naviy va qat'iy ahloqiy sifatlarini tarbiyalab bo'lmaydi.

Yunon [faylasufi Platonning fikricha](#), davlatning kuch-qudrati unda qanday musiqa, qaysi ohang va qay ritmda yangrayotganligiga to'g'ridan-to'g'ri bog'liq. Davlat uchun insonni yuksaklikka ko'tarishga yordam beruvchi musiqa kerak deb hisoblagan. Musiqaga yoshlikdan uyg'ongan qiziqish kishining keyingi musiqaviy rivozida kuchi ta'sir o'tkazadi, boshqa ko'nikma va didlarning shakillanishini ta'minlaydi, yaxshi musiqalididni tarbiyalaydi. Musiqa estetik va manaviy kayfiyatning ulkan manbayidir. Musiqaning bola hissiyoti va shakillanishiga, uning mazmunini tushunish va his yetishga katta ta'sirini hisobga olganda haqqoniy va voqiylikni to'g'ri aks yettirgan musiqali asardan o'rinli foydalanish alohida o'rin tutadi. Musiqali obrazlar shakillanishining asosiy manbayi tabiat va kishi nutqiga mos kelishiga, atrof-olamdagi go'zallikni idrok yetishiga bevosita bog'liqdir.

Ibn Sino ham musiqaning hissiy ta'sir kuchini e'tirof yetgan holda uni o'zining meditsina kitoblarida aks yettirgan hamda ruhiy kasalliklarni davolashda shifo dasturi sifatida tavsiya qilgan. "Tib qonuni" asarida bir o'rinda musiqaning ruhiy ta'sir kuchiga baho berib, gudakning tarbiyasidagi ahamiyatini shunday ta'riflaganlar: "Gudakning tanasi chiniqishi uchun ikki narsa zarur: biri uni asta qimirlatib tebratish, ikkinchisi onasining qo'shig'i (allasi). Birinchisi tanasiga, ikkinchisi – ruhiga tegishlidir".

Maktabgacha yoshdagi bolalar musiqqa tarbiyasi, uning taraqqiyoti timsolida yurtimizning porloq kelajagini ko'rishimiz mumkin bo'ladi. Musiqali idrok yetishning vazifasi va mazmunini aniqlash muhimdir. Bular shaxsning har tomonlama rivoji, jumladan, estetik tarbiyasi vazifalar bilan bog'liq, umumiy maqsadlar bilan belgilanadi. Bunday vazifalar bolalarni musiqa sohasidagi faoliyatga jalb yetish, badiiy musiqaga estetik idrok yetishni va yemotsional o'zlashtirishni rivojlantirish, unga muhabbatni tarbiyalash, musiqali qobiliyatni o'stirish, [musiqali didni shakllantirish](#), bolalarda badiiy ijodkorlik iqtidorini rivojlantirishdan iborat bo'lmog'i kerak.

Musiqaning bola hissiyoti va intilishiga, mazmuniga va his yetishiga katta ta'sirini hisobga olganda, haqqoniy va voqeylikni to'g'ri aks yettirgan musiqali asardan o'rinli foydalanish alohida o'rin tutadi. Musiqiy san'at uchun odamning fikrlash va ifodalash hissiyoti asos bo'lib xizmat qiladi. Musiqa tovush bilan hamohanglik rivojida dastlab nutq va raqs bilan bog'liq bo'lgan yedi. Musiqa mehnat harakati ritmi bilan moslashib, bir maqsadga intilayotgan kishilarni bir-birlariga birlashtirishni osonlashtiradi.

Har bir bola musiqaning qaysi yo'nalishini o'rganishidan qat'iy nazar uning yosh xususiyatlarini, psixologik rivojini musiqa rahbari nazarda tutishi lozim. Unda uzluksiz davom yetadigan bir butun ta'lim-tarbiya jarayonining belgilovchi ilk turi "maktabgacha ta'lim" deb ataladi. Birgina shu yondashuvning o'ziyoq tarbiyaga mehribonlik va adolat bilan qarashni talab yetadi. Negaki, bugunki yosh avlodlarni XXI asrda kuchga to'lib, sog'lom, bilimli, aqlli bo'lib jamiyatimizning faol a'zolariga aylantirishdek ulkan vazifa musiqa rahbari va tarbiyachi zimmasida turibdi.

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

San'at insonparvarlik va odamiylik hamkorligi ruhida uning hissiyatini o'stirishda yordam berib, ijodkorlik qobiliyatini rivojlantiradi. Hozirgi zamon yoshlariga estetik idroklarini tarbiyalash borasida g'amxurlik qilar yekanmiz, san'at bilan muomala qilishdan hosil bo'ladigan his-hayajondan uni o'z hayoti va faoliyatida foydalana olishga o'rgatishimiz kerak. Shu sababli estetik tarbiya tarmog'ining ajralmas qismi sanaladi.

Bolalarda kichik yoshlik chog'idan idrok yetish, his yetish, turmush va san'atdagi go'zallikni tushunish ishtiyoqi tarbiyalanadi va bu kabi go'zallikni yaratishga intilish kuchayadi. Bolaning badiiy faoliyatga bo'lgan qiziqishi ortadi. Unda badiiy-ijodkorlik qobiliyati rivojlanadi. Musiqiy-estetik tarbiya demokratik jamiyat kishisini garmonik tarbiyalash yo'lida olib borilayotgan ulkan ishning tarkibiy qismiga aylanmog'i kerak. Bolalar bilan musiqali ish olib borish ayniqsa katta ahamiyat kasb yetadi. Omma orasida musiqali targ'ibot olib bormay turib, to'laqonli natijalarga yerishib bo'lmaydi. Musiqiy tarbiya bolalarda yerta yoshdan boshlanishi kerak. Musiqa bola qalbida kuchli yemotsional tuyg'u uyg'otadi. Musiqa yordamida uning badiiy idroki o'sib, hissiyatini yanada boyitib boradi. Bolalarda musiqiy idrokini rivojlantirmay ularning musiqaga mehr-muhabbatini yetarli darajada qiziqitirmay turib, har tomonlama jismoniy, ma'naviy boy va boshqa sifatlarni tarbiyalab bo'lmaydi.

Musiqiy faoliyatda, ikki bosqich bo'lishi kerak:

* Birinchisi - **bolani kuylavotganda**, asbobda chalganda va u tinglayotganda, idrok etuvchi faoliyat;

* Ikkinchisi - "ijodiy kuchlarni ozod qilish" uslubiga asoslangan bo'lib, uning yordamida bola musiqada, ovoz yoki musiqa asbobi bilan improvizatsiya qilingan ohanglarni yaratadi.

Bolalarning badiiy va ijodiy g'oyalarni rivojlantirishga mos muhitni yaratadigan, bolalarning ehtiyojlari, tajribalari, istaklarini inobatga olgan holda musiqiy repertuarni tanlaydigan tarbiyachi yordam beradi. K.N. Vensel ning fikrlari. K.Vensel bolalar bog'chasida bolalarni tarbiyalashda kattalarning o'rni to'g'risida - ""san'atdan zavqlanish uchun, bolaning irodasi va ongiga qullik qilmaslik, u bilan ma'naviy muloqot va tenglik haqida g'amxo'rlik qilish kerak, shunda bolalarda qobiliyatni rivojlantirish mumkin bo'ladi.

Musiqiy ta'lim nazariyasi va amaliyotini rivojlantirishning uchinchi yo'nalishini S.T. Shatskiy bolalar bog'chasining ishi deb hisoblash mumkin. Estetik tarbiya S.T. Shatskiyning asosiy va birlashtiruvchi elementi edi. U madaniy yondashuv asosida qurilgan, qachonki san'at hayotga kiritilsa va hayotni san'atda tashkil etsa, shior "musiqa bo'lishi kerak!" ... Muallifning fikriga ko'ra, quyidagilarni e'tiborga olish kerak.

* Musiqiy hayot bolalarning yoshi va ehtiyojlariga qarab tashkil etilishi kerak; · Bolaning shaxsiy tajribasiga asoslangan bo'lishi kerak;

* **Musiqiy quloqni**, musiqiy tilni, ijodiy idrokni rivojlantirish uchun sharoit yaratilishi kerak. Bolalarning musiqiy rivojlanish darajasini, musiqaga bo'lgan qiziqishini va ijodkorligini, shuningdek musiqiy bilim darajasini aniqlashda tizimli ravishda tekshirish muhim ahamiyatga ega. Faqat shu yondashuv tufayli konsertlarda, kechalarda va maxsus darslarda kerakli musiqiy muhitni yaratish mumkin. Shatskiy bolalar bog'chasida musiqiy ta'lim eng tizimli va izchil olib borildi, shuning uchun tasodifan V.N. Shatskaya "Bolalar bog'chasidagi musiqa" hali ham maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqiy tarbiyasi uchun birinchi uslubiy qo'llanma hisoblanadi. Bu erda birinchi marta musiqiy guruh darslarini o'tkazish metodikasi haqida aytilgan, har bir yosh guruhidagi musiqiy ishning vazifalari aniqlangan, tinglash, kuylash, musiqiy ritmik harakatlarni tashkil etishning asosiy qoidalari umumlashtirilgan, va bolalar bog'chasida musiqa o'qituvchisini tayyorlashga qo'yiladigan malaka talablari asoslanadi. Olimlarning fikriga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalarni musiqiy tarbiyalashning asosiy vazifalarini quyidagicha ko'rib chiqish mumkin.

* Musiqiy faoliyatning har xil turlari orqali musiqiy va ijodiy qobiliyatlarni (har birining imkoniyatlarini hisobga olgan holda) rivojlantirish;

* Musiqiy madaniyatning boshlanishini shakllantirish, umumiy ma'naviy madaniyatning rivojlanishiga hissa qo'shish.

Bu muammolarni muvaffaqiyatli hal etish musiqiy ta'lim mazmuniga, **birinchi navbatda**, qo'llaniladigan repertuarning ahamiyati, o'qitish usullari va texnikasi, bolalar musiqiy faoliyatini tashkil etish shakllariga bog'liq. Bolada tabiatan o'ziga xos bo'lgan barcha yaxshiliklarni rivojlantirish muhim; musiqiy faoliyatning ayrim turlariga moyilligini hisobga olgan holda, har xil tabiiy moyillik asosida maxsus musiqiy qobiliyatlarni shakllantirish, umumiy rivojlanishga hissa qo'shish. Bolalarning musiqiy qobiliyatlari turli yo'llar bilan namoyon bo'ladi. Ba'zilarida, hayotning birinchi yilida, asosiy musiqiy qobiliyatlar - modal tuyg'u, musiqiy -eshitish va ritm hissi - aniq ifodalangan, tez va oson rivojlanadi, bu musiqiylikdan dalolat beradi; boshqalar bilan, keyinroq, qiyinroq. Rivojlanishning eng qiyinlari - bu

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

musiqiy va eshitish vakillari - ohangni ohangda, [aniq aytganda](#), yangrata olish yoki uni musiqa asbobida quloq bilan olish qobiliyati. Ko'pgina bolalar uchun bu qobiliyat besh yoshgacha paydo bo'lmaydi. Qobiliyatlarning erta namoyon bo'lmashligi, zaiflik ko'rsatkichi emas, hatto undan ham kam qobiliyatli emas. Bola o'sadigan muhit, ayniqsa, hayotning birinchi yillarida katta ahamiyatga ega. Musiqiy qobiliyatlarning erta namoyon bo'lishi, qoida tariqasida, etarlicha boy musiqiy taassurot olgan bolalarda kuzatiladi. Musiqa o'qituvchilari har bir kishi musiqiy faoliyatning xususiyatlariga ega degan xulosaga kelishdi (ya'ni, tana tuzilishining fiziologik xususiyatlari, masalan, eshitish organi yoki vokal apparati). Ular musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. "Rivojlanmaydigan qobiliyat" tushunchasi, musiqachilik muammolarini o'rganish sohasidagi olimlar, mutaxassislarining fikriga ko'ra, bema'nilikdir. Agar bolaning tug'ilishidan musiqiy rivojlanishi uchun zarur shart -sharoitlar yaratilgan bo'lsa, bu uning musiqiylikni rivojlantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, deb isbotlangan. Musiqiy qobiliyatlarning umumiyliigi "musiqiylik" umumiy tushunchasi bilan belgilanadi. B.M.Teplovaning so'zlariga ko'ra, musiqiylik - bu musiqiy faoliyat bilan shug'ullanish uchun zarur bo'lgan individual psixologik xususiyatlar majmui. Musiqiylik rivojlanishga qarz beradi, lekin uning belgilari asosida u yoki bu shaklda namoyon bo'ladi. U faqat ma'lum bir odamning o'ziga xos faoliyatida shakllanadi va rivojlanadi, shuning uchun musiqiylik har xil odamlar uchun farq qiladi, chunki u har xil mutaxassislikdagi musiqachilar orasida farq qiladi. Uchta asosiy musiqiy qobiliyat ajralib turadi: Qo'rqinchli tuyg'u, ya'ni ohang tovushlarining modal funktsiyalarini hissiy jihatdan ajrata olish yoki ohang harakatining emotsional ekspressivligini his qilish qobiliyati. Bu qobiliyatni boshqacha deb atash mumkin - musiqaning quloqning hissiy yoki idrok etuvchi komponenti. Qo'rqinchli tuyg'u musiqiy balandlik hissi bilan buzilmaydigan birlikni, ya'ni tembrdan ajratilgan balandlikni hosil qiladi. Qo'rquv hissi ohangni idrok qilishda, uni tan olishda, intonatsiya aniqligiga sezgirlikda namoyon bo'ladi. Ritm hissi bilan birgalikda u musiqa emotsional javob berishning asosini tashkil qiladi. Bolalikda uning o'ziga xos namoyon bo'lishi - musiqa tinglashga bo'lgan muhabbat va qiziqish. Eshitish vositasida taqdimot qilish qobiliyati. Bu qobiliyatni musiqaning eshitish yoki reproduktiv komponenti deb ham atash mumkin. Bu to'g'ridan -to'g'ri ohangni quloq bilan takrorlashda, birinchi navbatda qo'shiq aytishda namoyon bo'ladi. Modal tuyg'u bilan birgalikda u harmonik eshitishning asosini tashkil qiladi. Rivojlanishning yuqori bosqichlarida u odatda ichki eshitish deb ataladi. Bu qobiliyat musiqiy xotira va musiqiy tasavvurning asosiy yadrosini tashkil qiladi. Musiqiy va ritmik tuyg'u. Bu musiqani faol his qilish, musiqiy ritmning emotsional ekspressivligini his qilish va uni to'g'ri takrorlash qobiliyatidir. Erta [yoshda musiqiy-ritmik bilimlar](#), musiqani eshitish, musiqa ritmini ozmi-ko'pmi uzatuvchi, ma'lum motorli reaksiyalar bilan bevosita birga kechishi bilan namoyon bo'ladi. Bu tuyg'u musiqiy harakatning vaqtinchalik xorini idrok etish va qayta ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lgan musiqiylikning namoyon bo'lishida yotadi. Modal tuyg'u bilan bir qatorda musiqa emotsional javob berishning asosini tashkil qiladi. Tabiat insonni saxiylik bilan mukofotladi. U unga dunyoni ko'rish, his qilish va his qilish uchun hamma narsani berdi. U unga turli xil tovush ranglarini eshitishga ruxsat berdi. O'z ovozi, qushlar va hayvonlarning ovozi, o'rmonning sirlil shitirlashini, barglarning va shamolning xirillashini eshitib, odamlar intonatsiyani, balandlikni, davomiylikni farqlashni o'rgandilar. Musiqiylik tinglash va eshitish zarurati va qobiliyatidan kelib chiqqan - tabiatdan insonga berilgan xususiyatlardan biri. Erta yoshda, o'rganishdan oldin musiqiylikning asosiy belgisi, birinchi navbatda, musiqiy taassurot va faoliyatning namoyon bo'lishini hisobga olish kerak. Musiqiy faoliyatning namoyon bo'lishining har xil shakllarini osongina payqash mumkin: musiqa ayrim musiqiy asarlarning boshqalarga nisbatan ustunligi bilan ifodalangan tanlangan munosabat; kimdir xohlasa qo'shiq aytadi, musiqa faol harakat qiladi, quloq [bilan tanlashga harakat qiladi](#), boshqalari o'z taassurotlari va tajribalarini improvizatsiya va musiqiy kompozitsiyalarda ifodalanadi.

Erta musiqiylikning eng xarakterli xususiyati - bu bola hayotida musiqaning ustunligi. Musiqiy shaxslar uchun barcha hayotiy taassurotlar u yoki bu ijodiy faoliyatni keltirib chiqaradigan intonatsiyalar prizmasidan o'tadi. Bu intonatsiyalarni tanlash, ularning o'zgarishi va konsolidatsiyasi bolaning individualligini tavsiflovchi keyingi rivojlanish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi bolalarni musiqiy tarbiyalash muammolarini hal qilish samaradorligi, birinchi navbatda, bolalarning moyillik va qobiliyatlarini rivojlantirish uchun musiqiy faoliyatini tashkil etish shakllariga bog'liq. Qobiliyatlar majmuasi - bu musiqiylik, bu odamga har xil musiqiy faoliyatda: musiqa tinglashda, qo'shiq aytishda, harakatda, musiqiy ijodda o'zini faol namoyon qilish imkonini beradi. Bu maxsus yoki asosiy musiqiy qobiliyatlarga pitch, pitch va ritm kiradi. Musiqiy san'atning sir -asrorlarini chuqurroq bilish cho'qqisiga chiqishga imkon beradigan, bu eshitiladigan musiqani yangi mazmun bilan to'ldiradigan har bir odamda ularning mavjudligi. Biroq, olimlarning fikriga ko'ra, asosiy narsa shundaki, qobiliyatlar musiqiy faoliyatda o'zini namoyon qilmaydi, balki ular jarayonida paydo bo'ladi.

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

O'qituvchilar, [shuningdek](#), "musiqiylik" tushunchasini musiqani tushunish, ifodali kuylash va harakat qilish, musiqiy ijodkorlik bilan shug'ullanish qobiliyati deb atashadi. Bolaning musiqa bilan aloqasi qanchalik faol bo'lsa, u shunchalik musiqiy bo'ladi, u bilan yangi uchrashuvlar quvonchli va orzu qilingan bo'ladi.

Musiqa kichik yoshlikdan uyg'ongan qiziqish kishining keyingi musiqiy rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shunga ko'ra musiqani idrok yetishning vazifasi va mazmunini aniqlash muhimdir. Bular shaxsning har tomonlama rivoji, jumladan estetik tarbiyasi vazifalari bilan bog'liq umumiy maqsadlar bilan belgilanadi. Ma'lumki, bunday vazifalar bolalarni musiqa sohasidagi faoliyatlarga jalb yetish, badiiy musiqaga nisbatan estetik idrok yetishni va yemotsional o'zlashtirishni rivojlantirish, muhabbatni tarbiyalash, musiqiy qobiliyatlarini o'stirish, musiqiy didni shakllantirish, qisqasi bolalarning badiiy ijodkorligi hamda iqtidorini rivojlantirish kerak. Musiqaning bola hissiyoti va intilishiga, uning mazmunini tushunish va his yetishga katta ta'sirini hisobga olganda haqqoniy va voqelikni to'g'ri aks yettirgan musiqiy asardan o'rinli foydalanish alohida muxim o'rin tutadi. Ma'lumki, musiqali obrazlarning shakllanishining asosiy manbai tabiat va kishi nutqiga mos kelishiga, atrofimizdagi dunyo va undagi go'zalliklarni idrok yetishga bevosita bog'liqdir.

Adabiyotlar

1. Бердиева, Ханифа Мейлиевна Изучение научных основ механизации и автоматизации управления сельским хозяйством в курсе физики средней школы (на материале сельских школ Узбекистана). <https://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-02/dissertaciya-izuchenie-nauchnyh-osnov-mehanizatsii-i-avtomatizatsii-upravleniya-selskim-hozyaystvom-v-kurse-fiziki-sredney-shkoly-na-m>

2. Бердиева Х.М., Шаманов М.Х., Абдурахмонова Р.Х., Гулбоева Б.Н. Технология и методика обучения учащихся общеобразовательных школ // Студенческий вестник: электрон. научн. журн. 2018. № 29(49). URL: <https://internauka.org/journal/stud/herald/49> (дата обращения: 10.03.2022).

3. Бердиева Х.М. Развитие профессиональных коммуникативных навыков педагогов в сфере образования. <https://s.siteapi.org/d955411c180ee78/docs/khhp4bee6u8g8goowcsg0gcg8os0kw>

4. Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna Pedagogical support and development of the intellectual opportunities of children in preschool education <http://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2019/12/abstract-pedagogical-support-and-development-of-the-intellectual-opportunities-of-children.pdf>

5. Meyliyevna Berdiyeva Muhabbat. The quality of preschool education at the present stage. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. Year : 2021, Volume : 11, Issue : 10. [10.5958/2249-7137.2021.02402.2](https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:aca&volume=11&issue=10&article=351#aff001)
<https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:aca&volume=11&issue=10&article=351#aff001>

6. Meyliyevna Berdiyeva Muhabbat Tasks for preschool educators. [10.5958/2249-877X.2021.00078.3.](https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:sajmmr&volume=11&issue=10&article=023)
<https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:sajmmr&volume=11&issue=10&article=023>

7. Berdiyeva M.M. Formation of intellectual culture of a preschooler. <https://scientific-conference.com/images/PDF/2019/55/International-scientific-review-LIV-ISBN.pdf>

8. Бердиева Ханифа Мейлиевна. Мактаб ўқувчиларини касб-хунарга ўргатиш йўллари. <https://sciencecentrum.pl/wp-content/uploads/2020/05/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20E2%84%9626%20282%29%20%28web%29%20283%29.pdf>

9. Бердиева Ханифа Мейлиевна. Таълим тизимини модернизациялашдаги муаммолар ва уларни бартараф этиш усуллари. <https://sciencecentrum.pl/wp-content/uploads/2020/05/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20E2%84%9626%20282%29%20%28web%29%20283%29.pdf>

10. Бердиева Мухаббат Мейлиевна. Педагогик қўллаб-қувватлаш асосида илк ёшдаги болаларни интеллектуал ривожлантириш. "Профессионал таълим тизимида ислохотлар: малака ошириш таълим турида инновацион ғоялар" мавзусидаги Халқаро илмий-амалий конференция. <https://staff.tiame.uz/storage/users/546/articles/iMJfaUDoPQYZqSxUhG7olj9aZ9XSLff9CSErkMxL.pdf>

11. Usmanova Saodat Erkinovna. (2021). Formation of spiritual and moral qualities of preschoolers on the basis of public education. Middle European Scientific Bulletin, 11. <https://doi.org/10.47494/mesb.2021.11.421>

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

12. Усманова Саодат Эркиновна Возможности Использования Мультимедийных Компьютерных Программ В Развитии Детей Дошкольного Возраста. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46438589>

13. Jumayeva malika aliyevna, & buriyev jamshid jumanazarovich. (2021). The role of activity in the upbringing and development of the child . International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 1(2), 126–129. Retrieved from <https://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss/article/view/40>

14. Jumayeva Malika Aliyevna. (2021). Independent musical activity in preschool organizations. Journal of Ethics and Diversity in International Communication, 1(1), 9–10. Retrieved from <https://openaccessjournals.eu/index.php/jedic/article/view/16>

15. Aliyevna, J. M. (2021). The Social Activity of the Educator with the Family. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 12, 401-403. Retrieved from <http://ejlss.indexedresearch.org/index.php/ejlss/article/view/338>

16. Lola Utasheva Shoturaevna. (2021). Social and pedagogical activities in preschool educational institutions. *JournalNX - A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, 6(11), 412–415. Retrieved from <https://repo.journalnx.com/index.php/nx/article/view/193>

17. Shoturayevna, U. L. (2021). Development of Creative Competence of Educators in Preschool Educational Institutions. *European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630)*, 12, 395-397. Retrieved from <http://ejlss.indexedresearch.org/index.php/ejlss/article/view/336>

18. Radjabova G.M. The educational value of oral folk art for preschoolers // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

19. Berdieva M.M. Increasing the research activity of a pupil of a preschool organization // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

20. Berdieva Kh.M. Functions of the organization of advanced training of teachers in the field of education // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

21. Utasheva L.Sh. Introducing preschoolers to the world of fiction // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С. {см. сборник}.

22. Usmonova S.E. Plot construction as a means of developing the creative abilities of children // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

23. Muhammadiyeva F.T. Technology familiarization of preschoolers with various materials through cognitive research activities // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С

24. Mamatuminova M.G. Features of the use of animation in the development of creative abilities of preschoolers // European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.